

VIẾT CHO NGƯỜI "ĐÃ CHẾT"

(Bài 49)

(TẬP II)

Thứ Tư, August 3rd, 2017.

Hôm nay cái đầu rõ là lãng đãng; buổi sáng, một câu chuyện đã thành hình trong óc, định ngồi viết xuống thì lại gặp ngay một việc cần cấp kỳ giải quyết.

Bây giờ nó chạy đâu mất!

Đành phải kết thúc lá thư này bằng hai bài viết nhỏ của Âu Cơ. Ít nhất mai kia có nằm xuống thì tôi cũng an lòng rằng con bé nôi gót chân mình trên con đường đã chọn. Cái Đẹp chữ nghĩa sẽ không bị mai một đi trong cuộc sống thực dụng mà người mẹ nghệ sĩ của nó đã phải đối diện từng hồi hôm nay.

Vân San không được như em. Cá chất San nhân hậu nhưng máu Văn Chương Âm Nhạc không sâu sắc như em gái. Tội nghiệp! Nghĩ đi thì thấy xót xa cho San, nhưng nghĩ lại, có lẽ đó cũng là điều may trong một cuộc sống an bình tâm tưởng hơn mẹ và em gái mà San đã được Thượng Đế ban phát.

IT'S NOT ALL ABOUT RED, YELLOW,
PHỞ AND HATING COMMUNISM.

(Trần Nghi Âu Cơ)

(For Mother on Mother's Day 2012)

The word Hiếu in Vietnamese holds a lot of weight. It essentially means filial piety. A phrase Americans define merely as "respect for your parents." That could mean a check a month, the occasional visit, an indulgent smile when they try to give you advice.

The Vietnamese define it more as “the debt you owe your parents for giving you life.” Debt. That’s a heavy word. So even if your parents are abusive, you still owe them the nearly impossible debt of life. This word is the first real meaningful Vietnamese word I was taught, and it’s the word I will always remember.

The essential difference, I think, between Vietnamese kids and Vietnamese kids is the definition of the word Hiếu. A lot of Vietnamese American kids think being Vietnamese is all about “phở” and “nước mắm” and “hating communism” and everyone from North VN. These kids are dumbasses. Like Neil said in Dead Poets Society, “You can’t just say you’re in the club. You have to do something!”

Personally, I hate Phở and I couldn’t give a rat’s ass if you’re from the North or the South as long as you’re a half decent person. I don’t pretend to know a lot about Vietnamese politics and history, past or present. But I do know Vietnamese people. And I’ve always connected more to my Vietnamse side than my American side despite being born and raised in California.

I talked to a Vietnamese-American girl a few weeks ago who balked at the thought of still living at home at the age of 24. My self-esteem plummeted at first, thinksing, man. I’m gonna turn into Buster from Arrested Development.

In America, when you’re eighteen, pfft, that’s it, you’re out. You’re given a leeway of maybe four years if you go to college near home. Even then, the kids usually move out by their second, third year. Doesn’t matter what their home life is like, if their parents need them or not. It’s almost like when they hit eighteen, all their previous responsibilities just dissolve. And not little responsibilities like doing the dishes or cleaning the garage actual responsibilities like taking care of younger siblings or grandparents. Nope, all people see is how old you are and what you’re not doing instead of what you are doing.

But then I thought of my friends in VN. A 29 year old young man who’s very capable in the real world. He’s still at home. Why? His grandma has Alzheimer’s disease. His siblings have married, moved out. His mother has only him to help out. Another person, forty years old, oldest in the family, not yet married—which in VN is a real magnet for gossip, sigh—all his younger siblings have moved out and started their own families. Not him. And it’s not like no one’s come around looking. I’ve seen the girls poke around, asking about him. He says if he leaves, he can’t fully take care of his parents. He works day and night as a tailor to make deadlines to care for them.

My brother—for better or worse—already skimped out on his responsibilities, I can’t do that too. (Admirable as his reasons for leaving may be.)

My point is if your family life allows for you—you the Vietnamese -American pride kid—to move out and start your own life right at eighteen, then, by all means, go for it. If your parents can manage without you, if you’ve got the resources, then, again, go for it. You’re very fortunate. But if your parents can’t speak English, if someone in your family is sick and needs your care, if you can do more good by staying than leaving, you

should really think about the word Hiếu. You can't live for them forever, but you can't just live for yourself. It is a Debt. You don't borrow the money then just not pay when you've got what you wanted. You wouldn't do that to a bank—because, well, for one, they'll hunt you down and make your life hell—why would you do that to your own parents?

If you want to go around wearing red and yellow pride, professing your love for Phở and spring rolls, preaching about the residual effects of the VN War, or human rights, or bitch about communism—without ever reading up on any of it—then, that's your choice. But like Tyler Durden says, “Sticking feathers up your butt does not make you a chicken.” First, you should start with the word Hiếu, figure out what that word means to you.

I'm only talking about Vietnamese families because that's what I know. I know enough Vietnamese-American kids, Vietnamese-Vietnamese kids, and American kids to make a somewhat decent comparison. My problem is that, on paper, I am a Vietnamese-American, but I was raised as a Vietnamese-Vietnamese.

I know this will probably be an unpopular post but I've had to make a lot of personal decisions lately regarding what kind of a person I want to be. And I am happy to discover that I am not the kind of person to flee a sinking ship, even if it means I might die, if my loved ones are still on it.

And additionally, on a slightly related note, what the hell is with all these English songs on Paris by Night? Do they do know what their demographic group is? It's ridiculous how many Vietnamese things are becoming Americanized these days.

□

KHÔNG PHẢI CHỈ LÀ MÀU ĐỎ, MÀU VÀNG, PHỞ, HAY SỰ CĂM THÙ CS.

(TTBG chuyên Việt ngữ)

(Viết cho Mẹ nhân ngày Mother's Day năm 2012).

Chữ “Hiếu” trong tiếng Việt rất “nặng cân”. Đối với người Mỹ, từ ngữ này chỉ mang ý nghĩa “nể trọng Bố Mẹ”, được biểu hiện bằng một tấm chi phiếu gửi biếu mỗi tháng hoặc sự “lâu lâu thăm viếng một lần”, hay nụ cười lấy lòng khi Bố Mẹ đưa ra một lời khuyên...

Người Việt nói về chữ Hiếu sâu hơn theo tư tưởng “Cái Nợ đã nhận từ sự sống được cha mẹ ban cho”. Nợ. Đó là chữ rất quan trọng. Cho dù các bậc sinh thành không phải là người tốt thì kẻ làm con vẫn phải mang từ họ “cái Nợ cuộc đời” rất khó đáp đền. Đó cũng là chữ tiếng Việt đầu tiên mà tôi đã được học để luôn luôn vẫn nhớ.

Tôi nghĩ, điểm khác biệt rất lớn giữa “con cái thực sự VN” và “con cái mang tiếng là VN” chính ở cái nhìn về chữ Hiếu. Nhiều người trẻ Mỹ gốc Việt (American-Vietnamese) cứ tưởng rằng nếu muốn được nhận là một người VN thật thì chỉ cần thích phở, thích nước mắm và căm thù Việt Cộng hoặc tất cả những ai xuất thân từ Miền Bắc là đủ. Những người trẻ này không biết gì sất! (tiếng lóng). (Y hệt nhân vật Neil trong cuốn phim *Dead Poets Society* đã nói: “Mày không thể nói rằng mày đang là một phần tử trong cái Hội này thôi, mà mày cần phải chứng tỏ điều đó bằng hành động nữa.”)

Cá nhân tôi rất ghét Phở và cũng cóc cần biết “người kia” xuất thân Miền Bắc hay Miền Nam nếu hẳn ta là một người tốt. Về chính trị hay lịch sử VN, tôi không giả vờ tỏ ra biết nhiều, nhưng tôi thật “biết” người VN. Và trong tôi luôn có khuynh hướng ngả về “phía Việt Nam” hơn là “phía Mỹ” dù rằng tôi được sinh ra và lớn lên tại vùng San Jose, California.

Vài tuần trước có dịp trò chuyện với một cô bạn người Mỹ gốc Việt (American-Vietnamese), sự tự tin trong tôi rơi tuột thảm hại lúc thấy cô tỏ ra kinh hoàng thật sự khi biết tôi đã 24 tuổi mà vẫn còn sống “vời” gia đình. (A! Lỡ tôi trở thành nhân vật Buster trong phim *Arrested Development* thì sao?) (Nhân vật Buster đã hơn 30 tuổi mà vẫn không biết tự lo bất cứ điều gì cho mình, cái gì cũng phải cần đến bàn tay giúp đỡ của người mẹ.)

Ở Mỹ, một người trẻ khi lên đến 18 tuổi thì coi như xong, phải dọn ra khỏi nhà cha mẹ. Họ “có thể” lưu được thêm 4 năm nữa nếu tiếp tục với một trường Đại học gần nhà. Dù vậy, những người trẻ đó vào năm thứ nhì, thứ ba Đại học cũng đã dọn ra riêng mà không cần biết hoàn cảnh ở nhà ra sao hoặc gia đình có cần họ hay không.

Tựa như điều rằng một khi đủ 18 tuổi thì những trách nhiệm đối với “những ai không phải là họ” sẽ biến mất tiêu! “Trách nhiệm” đó không chỉ là những chuyện lật vật như rửa chén, dọn dẹp nhà cửa, mà luôn cả những bổn phận là “thật” như sự lo lắng bảo bọc cho em út, ông bà. Phần tôi, dưới cái nhìn bình thường, mọi người chung quanh chỉ thấy “số tuổi” của tôi và những cái tôi đang KHÔNG làm, chứ không thấy những điều tôi ĐANG làm.

Nhưng rồi tôi nghĩ đến các người bạn tôi ở VN. Một thanh niên 29 tuổi có công ăn việc làm đàng hoàng vẫn lưu trú trong nhà cha mẹ. Tại sao? Bởi vì bà ngoại anh ta bị bệnh lãng trí, các anh em khác đã dọn ra riêng nên người mẹ chỉ còn trông cậy vào mỗi mình anh ta để giúp đỡ mọi chuyện. Một người bạn khác, 40 tuổi, là em nuôi của Mẹ tôi, tôi gọi bằng “chú”. Chú là anh cả, chưa lập gia đình (mà ở VN, 40 tuổi chưa lập gia đình thường là đầu đề cho các câu chuyện ngòi lê đôi mách của kẻ khác). Tất cả các người em của chú đều đã thành hôn và dọn ra riêng. Chỉ mỗi chú là không. Chẳng phải rằng chú không được cô gái nào lưu ý, trái lại, nhiều gia đình muốn kết xui gia với cha mẹ chú, nhưng chú nói với tôi, nếu lập gia đình thì sẽ không được lo lắng cho Bố Mẹ một cách trọn vẹn như ý. Chú làm việc liên tục để kiếm tiền nuôi gia đình.

Người anh lớn của tôi –dù tốt hay xấu—cũng đã thất bại trong trách nhiệm lo cho gia đình, do đó tôi “không thể” hành xử như anh ấy.

Điều cần nhấn mạnh là nếu hoàn cảnh gia đình cho phép thì “bạn” -một người trẻ ở Mỹ đang tự hãnh diện mình là gốc VN!— cứ việc dọn ra riêng khi vừa đúng 18 tuổi để bắt đầu cuộc sống mới! Nếu song thân vẫn tự lo được cho họ mà không cần đến bàn tay đỡ đần của bạn, và nếu bạn có thể tự sống một mình, thì, lần nữa tôi xin nhắc lại, bạn cứ làm điều bỏ đi đi! Bạn rất “may mắn” trong “cái nhìn bình thường” của kẻ khác.

Nhưng nếu bố mẹ bạn không biết nói tiếng Mỹ, hay có ai trong gia đình bị bệnh mà phải cần đến sự chăm sóc của bạn, hoặc hành động bạn lưu lại trong nhà có lợi hơn là bỏ đi... thì khi đó, bạn cần nên ngẫm nghĩ sâu hơn về chữ Hiếu.

Bạn không thể ở cạnh cha mẹ suốt đời, nhưng bạn cũng không thể ích kỷ sống riêng cho chính mình.

Đó là một cái Nợ. Lấy ví dụ, chẳng lẽ mượn được tiền của kẻ khác xong rồi mà không nghĩ đến điều trả lại? Với một nhà băng, bạn không thể tính đường quýt nợ-- bởi vì họ sẽ không bao giờ tha cho bạn. Vậy tại sao lại làm điều ấy với chính cha mẹ mình?

Nếu bạn muốn đi vòng vòng trong bộ đồ có màu vàng màu đỏ¹, và nói chỉ thích ăn phở ăn bánh cuốn, hoặc cứ thuyết giảng về những ảnh hưởng của chiến tranh VN, hay chỉ chửi CS trong khi không tìm hiểu gì về lịch sử đảng CS, thì đó là quyền của bạn. Nhưng, giống như nhân vật Tyler Durden trong phim Fight Club đã nói: “Dán cái lông gà lên da thịt không có nghĩa mà là con gà”, thì trước hết nếu muốn trở thành “một người VN thật sự”, bạn cần phải bắt đầu từ sâu xa ý nghĩ ra đến bên ngoài hành động theo từ ngữ Hiếu đó.

Tôi đang nói về các gia đình VN mà tôi đã biết. Tuy nhiên tôi cũng biết nhiều người Mỹ gốc Việt, nhiều người Việt gốc Việt, và nhiều người Mỹ chính gốc nên mới có cái nhìn so sánh như trên. Cái khổ rằng trong giấy khai sanh, tôi là một người Mỹ gốc Việt nhưng lại được nuôi lớn trong nền giáo dục của một người VN chính gốc VN.

Có lẽ nhiều người sẽ không hài lòng sau khi đọc bài viết này. Mấy lúc gần đây tôi phải làm nhiều quyết định để thử xem mình muốn trở thành mẫu người như thế nào... Và tôi rất sung sướng khi nhận ra mình không phải là loại bỏ trốn khỏi một cái thuyền đang sắp đắm, cho dù biết rằng nếu ở lại tôi sẽ phải chết.

Ngoài ra, xin hỏi một câu nhỏ rằng: “Tại sao cơ sở sản xuất ca nhạc Paris By Night bây giờ chỉ thấy đưa ra toàn các bài hát tiếng Anh?” Bộ họ không biết khán giả của họ là ai sao? Thật buồn cười khi tất cả mọi cái gì của VN bây giờ cũng đều bị trở thành Mỹ hóa hết!

(Tháng 5/2012

[])

---

¹ Màu lá cờ vàng ba sọc đỏ của nước Việt Nam Cộng Hòa.

REMEMBRANCES OF MY HEART.

(Trần Nghi Âu Cơ)

Dalat was my very first secret.

It is my mother waking me up in the middle of the night and taking me onto the first bus out of Nha Trang. I remember her whispering to me, "This is our secret. Don't tell anybody, okay?"

Her urgency told me I should be quiet, that questions would earn me a scowl. I remember her cold fingers brushing against my chest as she buttoned up my sweater. I was five. My dad was away visiting family in Sài Gòn. And my mother packed our bag with the desperation of a fleeting opening for escape. If only for one day.

The ride was eight hours long. We got off at Hòa Bình Square, near the Dalat Market. I remember the colors of the city. Pastel grey buildings blending in with the clear blue sky. The streets were bustling, as are all the streets in Viet Nam. But in Dalat, it was more subdued, like the first wavering note in a classical masterpiece: alone and filled with endless possibilities.

That was where Ngọc Nga's father picked us up.

I remember how his tired eyes lit up when he saw my mother. It had been 18 years since she last saw him.

He was thinner now, decrepit and devoid of hope.

Ngọc Nga had just been born. Five-months-old Nga. Small and shivering, whimpering in her small, dark room. Quiet, hiccuping whimpers, almost as if she was afraid to disturb the misery that concentrated itself in every room of the house. Her mother was young. Young and depressive. (Eight years later, she would put an end to her personal demons with half a box of rat poison.)

I remember the way the dim fluorescent light hanging from the low ceiling of the kitchen brought out the despondence of the water-stained walls. Even at five years old, the heaviness of the house bore down on me. But I tried to stay awake because I was in my very first secret. I remember the way Ngọc Nga's father's² eyes shined with tears as my mother gave him all the cash she had on her, the way his long music fingers trembled as he took the watch she gave him, still warm from her wrist. I remember how I looked away as he cried. I remember him hugging me tight when we left. I remember my mother's silence on the ride back to Nha Trang.

Dalat is my very first conscious memory. Something that's become as natural to me as air or the steady beating of my heart. He—yes "he" because in my mind, Dalat is a "man"—is my secret, wrapped in thick blankets and tucked away in the darkest corner of my heart. It seems strangely appropriate that my first

---

² Bác Phùng Kim Ngọc.

memory of him is filled with such silent anguish, despite the contentment I feel when I'm there, despite the way my thoughts automatically run to him for comfort, despite everything happy that he has ever given me.

Melancholia is fitting of Dalat. There is a tinge of romance in sadness. And in all the places I've visited (a lot, lot fewer than I'd like), I know of no place more melancholically romantic than my dear Dalat.

(Cali. Autumn 2013)

□

NHỮNG NỖI NHỚ TRONG TIM TÔI

(TTBG chuyển Việt ngữ)

Dalat là nỗi bí ẩn đầu tiên của tôi.

Mẹ tôi đánh thức tôi dậy giữa đêm và đem tôi theo trên chuyến xe đò đầu tiên rời khỏi Nha Trang. Tôi nhớ Mẹ đã thì thầm vào tai tôi, "Đây là bí mật giữa Mẹ và con. Đừng nói cho ai biết."

Sự vội vã của Mẹ báo cho tôi hay rằng tôi phải im lặng, những câu hỏi sẽ làm cho Mẹ bực. Tôi nhớ lại những ngón tay giá lạnh của Mẹ chạm nhẹ vào ngực tôi khi gài nút áo cho tôi. Khi đó tôi 5 tuổi. Cha tôi đi thăm gia đình ông ở Sài Gòn. Và Mẹ gói ghém cái túi hành lý với thái độ liêu lỉnh tuyệt vọng của một sự trốn chạy, dù chỉ trong một ngày.

Chuyến đi phải mất đến 8 giờ dài. Chúng tôi đến khu Hòa Bình, gần chợ Dalat. Tôi nhớ lại những màu sắc của thành phố. Những tòa nhà xám nhạt pha lẫn với bầu trời màu xanh. Đường phố náo nhiệt, giống như mọi phố phường trong VN. Nhưng ở Dalat thì dịu bớt đi, tựa hồ nốt nhạc dao động đầu tiên trong một bản giao hưởng cổ điển: đơn độc và đầy những âm vọng không cùng.

Bố của Ngọc Nga đi đón chúng tôi. Tôi nhớ lại đôi mắt mệt mỏi của ông nhướng cao khi nhìn thấy mẹ tôi. Đã 18 năm trôi qua rồi kể từ lần cuối Mẹ gặp ông. Bảy giờ trông ông rất gầy, già yếu và tuyệt vọng.

Ngọc Nga vừa chào đời được 5 tháng. Nhỏ bé, run rẩy với giọng khóc rên rĩ trong căn phòng hẹp và tối; những tiếng nấc như muốn nói lên điều rằng em sợ sự nghèo khó tập trung trên mọi chỗ trong ngôi nhà sẽ bị làm cho xáo trộn. Mẹ em còn trẻ. Trẻ và phiền muộn. (Tám năm sau, bà chấm dứt cuộc sống điên loạn của mình bằng nửa hộp thuốc giết chuột.)

Tôi nhớ lại làn ánh sáng mỏng chiếu từ trần nhà thấp của căn bếp đưa ra vẻ chán chường của mọi bức tường ó bản. Cho dù lúc ấy chỉ mới 5 tuổi nhưng sự nặng nề của căn nhà cũng đổ quy trên tôi. Nhưng tôi cố gắng tỉnh táo chống đỡ bởi biết rằng mình đang ở ngay trong chính niềm bí mật thứ nhất của mình. Tôi nhớ

đôi mắt của bố Ngọc Nga sáng lên những giọt lệ khi mẹ tôi đưa cho ông tất cả món tiền Mẹ có trong túi; những ngón tay dài chơi dương cầm của ông run rẩy khi cầm lấy cái đồng hồ mẹ tôi tặng, vẫn còn ấm lúc được tháo ra từ cô tay bà. Tôi nhớ tôi đã quay mặt sang hướng khác trong khi ông khóc. Rồi cũng nhớ ông đã ôm chặt tôi vào lòng khi chúng tôi từ giã. Tôi nhớ Mẹ đã im lặng suốt trong chuyến xe đò trở lại Nha Trang.

Dalat là kỷ niệm đầu tiên được nhận thức rất rõ của tôi. Đôi khi nó trở nên thân mật với tôi như không khí, hoặc nhịp đập đều đều của trái tim. "Anh ta" --vâng, bởi vì trong trí tôi, Dalat là một thanh niên-- là nỗi bí mật của tôi, được bó lại trong tấm chăn dày và giấu kỹ trong một góc tim tối nhất. Dường như khá lạ lùng rằng kỷ niệm thứ nhất về "anh" thì đầy những nỗi im lặng thống khổ, cho dù với sự hài lòng tôi cảm nhận khi đang hiện diện ở đó, cho dù cái cách mà những ý nghĩ tôi tự động nghe an ủi khi nghĩ về "anh", hay cho dù tất cả những gì sung sướng mà "anh" đã từng đem đến cho tôi.

Sự u buồn thì rất thích hợp với Dalat. Có một nỗi lãng mạn thoáng nhẹ trong cái u buồn đó. Và trong tất cả mọi vùng trời tôi từng đã đến (rất nhiều), tôi biết rằng sẽ không còn nơi nào khác lãng mạn một cách buồn sâu hơn Dalat thân yêu.

(Cali. Mùa thu 2013)

□

TRISTESSE

(Trần Nghi Âu Cơ)

I was seven the first time I heard my mother play the violin. She had made a little bed for me on the floor in the middle of the living room so I could listen to her practice. It was way past my bedtime but it was a special night and she allowed me to stay awake. Just for half an hour, she said.

Even though she started with some scales, I was completely enthralled; I had never heard anything so, so... magical before in my meager seven years of life.

Before that night, I had only seen her as a mother, a writer, a music instructor, but never a violinist. All her old friends who visited talked about her days as a violinist, traveling in a Vietnamse Opera, then playing in various clubs and theaters in Nha Trang, Sài Gòn and Dalat. They talked about how wonderful she was, how her music could make women cry and men falling love with her, especially when she played Chopin' s Tristesse.

Their stories were like fairy tales to me, about characters who lived during a different time and in a different place than the world I lived in.

They sounded too wonderful and foreign to be real. But that night was the first time I actually got to see the fairy tale for myself, the first time I knew it wasn't a fairy tale.

She never finished a whole song that night. She kept on stopping in the middle, lamenting at the stiffness in her fingers, the screeching in the notes that only she could hear. She said she's not half as good as she used to be twenty-some years ago. I implored her to go on. And she told me to go to sleep because my half an hour was up. I closed my eyes and pretended to.

When she wasn't looking, I'd peek and see her small frame silhouetted against the single candle light flickering on the table. (My mother doesn't like to play the violin in a bright room.) Sometimes, during a particularly soft, quivering note, I can hear a sigh mingled in with her breathing.

A few weeks ago, we heard that one of her old pianist friends from Saigon was coming to California to visit. She happened to receive the phone call right after she took some sleeping pills, so she was a bit woozy. The friend said he was coming to California for a reunion of some sort and he'll be performing with a band. My mother asked him, rather slurred, if he needed a violinist because she wanted to come along and perform again, because she wants to return to her music, because she wanted to leave everything and just be that violinist again.

There are two types of artists: artists who perform and artists who create. My mother was lucky enough to be both. But since I'm of the creating type, I can never know the feeling of loss that a performing artist feels when she can no longer perform.

Ahh, I don't know where I'm going with this post. I just know that I never see my mother more happy, more natural than when she's holding a violin, even when she's just doing scales. I always think there's something sad about performers who can no longer perform. Even worse are performers who can no longer perform but don't know it yet. My mother is the former, and it breaks her heart. Lucky for her, she still has writing. But sometimes, I don't think that's enough.

I'll try harder to become a better viol—ahem, music person, for her. Maybe so she can live, in some way, vicariously through me. But the unfortunate thing is

- 1) I am terribly shy. I can barely speak in front of a group of people, let alone play the violin.*
- 2) As far as I can tell, I have no musical talents whatsoever. Sigh!*

(Cali 2013)

□

NỖI BUỒN

(TTBG chuyên Việt ngữ)

Khi lên 7, lần đầu tiên tôi được nghe mẹ tôi kéo violon. Một chỗ ngủ hẹp được sắp xếp cho tôi ngay trên mặt sàn căn phòng khách để tôi có thể nghe Mẹ đàn. Mỗi tối tôi vẫn ngủ như thế, nhưng đêm ấy là đêm đặc biệt nên Mẹ cho tôi thức khuya. Và nói:

“Chỉ nửa giờ thôi nghe!”

Ngay từ khi chỉ mới nghe Mẹ khởi đầu tiếng violon bằng vài âm giai lên xuống, tôi đã thấy hoàn toàn bị mê hoặc; từ thuở bé cho đến khi lên 7, tôi chưa bao giờ được nghe âm thanh nào quá, quá... tuyệt vời như thế.

Trước đêm hôm đó, tôi chỉ nhìn mẹ, một nhà văn, một giáo sư âm nhạc, nhưng chưa hề là một nhạc sĩ vĩ cầm. Tất cả bạn cũ của bà khi đến thăm đều nhắc lại về những tháng ngày Mẹ còn là một violoniste lưu diễn khắp nơi trong một đoàn hát Việt Nam, sau đó là biểu diễn vĩ cầm trên nhiều sân khấu khác nhau ở Nha Trang, Dalat và Sài Gòn. Họ kể lại, mẹ đã thể hiện vai trò nhạc sĩ biểu diễn của mình một cách tuyệt diệu, nhất là khi đàn bản Tristesse, một nhạc phẩm của Chopin, tiếng đàn đã làm nhiều người phụ nữ khóc và nhiều người đàn ông say mê bà...

Những chuyện kể của họ đều là những mẩu chuyện thần tiên với tôi, về những nhân vật sống trong một thời gian khác và không gian khác với thế giới mà tôi đang sống.

Lối kể của họ mê mẩn quá và xa lạ với thực tế hiện tại.

Nhưng đêm đó mới là lần đầu tiên tôi được tận mắt chứng kiến câu chuyện thần tiên cho chính mình, lần thứ nhất mới thấy rằng đó không phải chỉ là một câu chuyện thần tiên.

Đêm ấy, mẹ không đàn nhạc khúc nào cho đến câu cuối. Mẹ ngừng lại ở giữa bản, than phiền những ngón tay mình cứng đi, giọng đàn chua chát trong những nốt nhạc mà chỉ Mẹ mới có thể nghe được. Mẹ nói, bây giờ tiếng đàn Mẹ không còn hay bằng phân nửa cái hay của hai mươi năm cũ.

Tôi năn nỉ Mẹ đàn tiếp. Và Mẹ bảo tôi ngủ đi vì đã trôi qua nửa giờ giao hẹn được thức rồi.

Tôi nhắm mắt giả vờ như ngủ.

Khi Mẹ quay mặt đi, tôi đã hé nhìn cái dáng nhỏ bé tựa người nơi cạnh bàn viết. (Mẹ không thích kéo violon trong một căn phòng nhiều ánh sáng). Thỉnh thoảng, trong một note nhạc run run, tôi có thể nghe ra tiếng thở dài rất nhẹ trộn lẫn trong hơi thở của bà.

Vài tuần trước, chúng tôi hay tin một nhạc sĩ dương cầm bạn cũ của mẹ ở Sài Gòn sẽ đến California thăm chúng tôi. Cú điện thoại nhận của người bạn lại rơi ngay sau cái lúc Mẹ vừa uống hai viên thuốc ngủ, nên trông đã lờ mờ mơ màng một chút.

Người bạn nói sẽ qua California hội họp cùng ai đó và sẽ làm một cuộc trình diễn với một ban nhạc.

Mẹ hỏi, giọng đã có vẻ lơ lớ, xem người bạn kia có cần một tay violoniste không thì Mẹ sẽ cùng chơi, bởi vì Mẹ muốn quay về với âm nhạc, bởi vì Mẹ muốn từ bỏ tất cả hiện tại để chỉ biến thành người nhạc sĩ vĩ cầm ngày xưa thôi.

Có hai loại nghệ sĩ: một là trình diễn và một là sáng tác. Mẹ tôi may mắn được là cả hai mẫu nghệ sĩ ấy.

Tôi cũng đang đi vào nghiệp dĩ sáng tác nhưng vẫn chưa bao giờ có thể hiểu được cảm giác mát mát mà mẹ-tôi-người-nghệ-sĩ-trình-diễn đã cảm nhận khi không còn đóng được vai trò trình diễn nói trên.

A! Tôi không biết mình đang nói gì, chỉ biết rằng chưa bao giờ nhìn thấy mẹ sung sướng hơn, tự nhiên hơn khi ôm cây đàn violon trên tay, ngay cả khi chỉ chơi thuần những âm giai đơn giản.

Luôn luôn tôi vẫn nghĩ có cái gì đó thật buồn về những người nghệ sĩ đã không còn trình diễn nữa. Luôn cả những người đã hết thời mà vẫn không tự biết.

Mẹ là mẫu người thứ nhất, và điều đó làm tan nát trái tim mẹ. May mắn là mẹ còn đang viết văn được.

Nhưng đôi khi, tôi không nghĩ rằng điều ấy đã đủ cho bà. Tôi sẽ cố gắng hơn nữa để trở thành một người chơi viol... giỏi- hừm, một con người âm nhạc, cho mẹ. Có thể nhờ thế mà trong cách nào đó, bà có thể sống lại con người cũ qua chính tôi.

Điều không may là:

1/ Tôi rất nhút nhát. Nói chuyện trước đám đông còn không được huống hồ là biểu diễn.

2/ Càng lúc tôi càng nhận biết rằng mình không có chút tài năng âm nhạc nào trong người.

Thật đáng buồn!

(Cali. 2013)

□

DEAR BANKER AT MY BANK

(Trần Nghi Âu Cơ)

I came in to talk about my account today. And after opening it and seeing that I only had \$130 in there, you didn't even bother to look at me anymore. It didn't matter to you that I was clean or polite. You just wanted to answer my questions and get me out of there as quick as possible.

I'm sorry, was I taking up the valuable time you could be spending with richer clients? Who have a billion dollars in their accounts? Haven't you ever met Tyler Durden? (in Fight Club of Chuck Palahniuk). People are not how much money they have in the bank. I find rich people to be terribly boring. All the rich people I know

are bland and predictable, which is understandable since the solution to all their problems is money. They never have to improvise.

Poor people... there's a saying in Vietnamese, "Cái khó ló cái khôn" which basically means "difficulties reveal cleverness." When you have less to work with, you have to create a lot of makeshift things, and think outside the box.

My point, gentle banker, is that you assumed that because I have no money in my bank account, I wasn't worth your time. You assumed that poor people weren't worth your time. But you know what? You'd be lucky to know a person like me. There is so much pure, undiluted awesome in me that you wouldn't be able to handle. Why? Because you've never been exposed to this brand of awesome, having chosen to surround yourself with rich folk all your life.

And you know that \$130?

Let's say at ten dollars a pop, I could buy about twelve books with that money, including taxes and everything. That's twelve different universes, twelve different forms of knowledge, twelve different sets of unique characters. And I think that's enough to make me about as rich as a thousandnaire. Maybe even a millionaire depending on which books I buy.

But I don't know; maybe I'm the one assuming things; I don't know anything about you, like you don't know anything about me. Maybe if we'd met under different circumstances, we'd be friends. I don't know. But if today's interaction is any indication of who you are as a person, I'm glad we met this way.

A person who pulls himself up from a low environment via the bootstrap route has two choices. Having risen above his environment, he can forget it; or, he can rise above it and never forget it and keep compassion and understanding in his heart for those he has left behind him in the cruel up-climb. The nurse had chosen the forgetting way. Yet, as she stood there, she knew that years later she would be haunted by the sorrow in the face of that starveling child and that she would wish bitterly that she had said a comforting word then and done something towards the saving of her immortal soul. She had the knowledge that she was small but she lacked the courage to be otherwise...

—Betty Smith (A Tree Grows in Brooklyn).

(May 2012)

[]

GỬI NGƯỜI LÀM VIỆC Ở NHÀ BĂNG

(TTBG chuyển Việt ngữ)

Hôm nay tôi vào nhà băng để nói về sổ băng của tôi. Sau khi mở hồ sơ và thấy trong đó tôi chỉ còn 130 đồng thì ông tỏ ra như không thèm nhìn tới tôi nữa. Không cần biết là tôi đang ăn mặc lịch sự và có thái độ hòa nhã ra sao, ông chỉ muốn trả lời các câu hỏi của tôi lẹ lẹ để tổng tôi đi cho rảnh mắt!

Xin lỗi, có phải tôi đang làm mất thì giờ quý báu của ông thay vì để ông dành chúng lại cho những vị khách có cả tỷ đồng đô la trong sổ băng của họ? Bộ ông chưa bao giờ “gặp” nhân vật Tyler Durden trong tác phẩm Fight Club của tác giả Chuck Palahniuk sao? Có một câu nói của anh ta, đại khái như sau: “Giá trị con người không phải chỉ được biểu thị bằng số tiền nhiều hay ít mà hẳn đang có trong băng.” Cá nhân tôi thì lại cảm thấy những kẻ có tiền thật là đáng chán. Tất cả những người có tiền mà tôi được biết đều lạt lẽo và tẻ nhạt khủng khiếp, trừ một điều dễ hiểu là cái gì cũng được họ giải quyết bằng tiền. Họ không bao giờ biết tùy cơ ứng biến.

Còn giới nghèo... Có một câu ngạn ngữ VN: “Cái khó ló cái khôn!” Những kẻ thiếu thốn vật chất thì thường hay tự chế ra phương tiện cho mình và có đầu óc suy nghĩ nhiều hơn mức độ bình thường để giải quyết cho mình cái “cần” nào đó.

Ông nhà băng tử tế kia ơi, điều tôi muốn nói là ông đã nghĩ rằng chỉ vì tôi không có nhiều tiền trong sổ băng nên không đáng cho ông phí thì giờ. Ông cho rằng tất cả mọi người nghèo đều không đáng cho ông phí thì giờ.

Nhưng ông có biết rằng ông rất may mắn mới gặp được người như tôi không? Trong con người tôi có rất nhiều điều tốt và thuần khiết mà ông không thể nào vói tới nổi. Tại sao? Bởi vì suốt đời ông chỉ chạy theo những người giàu có nên chưa bao giờ biết được giới người đặc biệt như tôi.

Và ông biết 130 đồng của tôi là thế nào không?

Xem nào, một cuốn sách đáng giá mười đồng thì tôi có thể mua được 12 cuốn luôn cả thuế với 130 đồng ấy. Đó là 12 thế giới khác nhau, 12 bộ kiến thức khác nhau, 12 nhóm nhân vật khác nhau.

Như thế tôi nghĩ đã đủ để làm cho tôi giàu đến hàng “trăm ngàn phú”, hoặc cũng có thể là triệu phú nếu như tôi mua được một cuốn sách hay.

Nhưng tôi không biết; có thể tôi chỉ tự cho là thế; tôi không biết gì về các ông, cũng như ông đã không biết gì về tôi. Có lẽ nếu chúng ta gặp nhau trong một hoàn cảnh khác thì đã có thể là bạn của nhau. Tôi không biết

Dù vậy sự tiếp xúc ngày hôm nay đã cho tôi thấy con người ông là thế nào thì tôi thật rất vui mừng rằng chúng ta đã gặp nhau như thế này.

Trong truyện "A Tree Grows in Brooklyn" của Betty Smith có đoạn viết như sau:

"Một người đã tự kéo mình ra khỏi hoàn cảnh thấp kém bằng chính sức lực riêng thì thường có hai thái độ chọn lựa để sống sau đó:

1/ Quên bẽng đi hết mọi hoàn cảnh thấp kém ở quá khứ của mình. 2/ Không bao giờ quên thuở cơ hàn cũ và luôn giữ lòng trắc ẩn, thông cảm cho những ai còn bị kẹt lại phía sau trong cuộc cố gắng ngoi đầu lên khỏi chốn tối tăm.

Cô y tá (trong truyện) đã chọn cái cách quên thứ nhất. Nhưng trong khi đứng trước mặt con bé thiếu ăn kia thì cô đã biết ngay là trong nhiều năm nữa cô vẫn sẽ còn bị ám ảnh bởi nét buồn trên mặt nó và rồi sẽ cay đắng ước ao rằng giá gì khi ấy cô có thể nói ra một lời an ủi hay làm hành động gì đó với nó để tự cứu vớt cho chính linh hồn cô ta. Lúc ấy cô ý thức được rằng cô rất nhỏ mọn nhưng vẫn không đủ can đảm để làm gì khác..."

(Tháng 5/2012)

□

A BOOK IS NOT A HAMBURGER

(Trần Nghi Âu Cơ)

I don't read books like some people eat a juicy hamburger or buttered popcorn at the movie theater. I don't close one book and immediately start on another. It's not about how many books my brain eats up; it's about the taste of the book.

When I finish a book, there's a moment after I read the last line and where I just sit there and absorb everything in, where I remember specific lines and details that all climax to the end.

Sometimes, if the book's particularly captivating, I even turn back to the first page and reread all my highlighted parts and my notes.

The book stays with me for the next few days or for as long as I can hold onto it. I imagine specific scenes, the expressions on the characters' faces, how they felt about things, what I'd ask and say to them if I had the chance to meet them. I'm never in a hurry to read a new book because I don't want to forget the haze of emotions the previous book wrapped me in.

I almost feel guilty for starting a new book so quickly, like I'm abandoning the previous book too soon.

Similarly, when I come back from Viet Nam, I try to put off washing my clothes for as long as possible because I remember the last time I washed these clothes was with Vietnamese water, the last time I hung them up to dry was in Vietnamese air, the last time I wore them was to play with Vietnamese friends. I want to hold on to the feeling for as long as I can, even if it doesn't get me anywhere, even if it makes me sadder, even if I know moving past the book/memories will make it easier for me to do other things.

Sometimes I think I treat books and things and moods better than I treat people. (Sigh). Sorry, people who know me.

(May 19/2012)

□

MỘT CUỐN SÁCH KHÔNG PHẢI LÀ MỘT Ồ BÁNH MÌ

(TTBG chuyển Việt ngữ)

Tôi không đọc sách theo cái kiểu người ta ăn một ổ bánh mì hoặc một hộp bắp rang trong rạp hát, nghĩa là ăn vội vã như thể sẽ có kẻ dành mắt của mình. Tôi cũng không đọc xong cuốn này thì lập tức mở ra cuốn khác. Quan trọng không phải là cái đầu tôi đã “ăn” được bao nhiêu cuốn sách mà là đã thưởng thức được như thế nào cái vị ngon của cuốn sách kia.

Luôn luôn, khi đọc xong hàng cuối của một tác phẩm, tôi ngồi lặng trong một lúc để thấm vào người mọi thứ, nhớ lại những hàng chữ, những câu văn đã dẫn tới điểm mâu chốt trước khi đưa đến đoạn kết.

Thỉnh thoảng nếu có cuốn nào đặc biệt thu hút, tôi sẽ lật trở lại từ trang đầu tiên để đọc những ghi chú của riêng tôi.

Câu chuyện trong cuốn ấy sẽ cứ lưu lại với tôi những ngày sau đó. Tôi hình dung ra những chi tiết nổi bật, những khuôn mặt nhân vật, các cảm xúc của họ về mọi thứ, tưởng tượng những gì tôi sẽ phải hỏi nếu như may mắn gặp được họ ngoài đời.

Tôi không bao giờ vội vã bắt đầu đọc một cuốn khác ngay bởi vì không muốn quên đi cảm giác ngây ngất mà cuốn vừa đọc đã tạo ra trong tôi. Tôi cũng có cảm nghĩ tội lỗi nếu bắt chộp vội vàng cuốn mới, như thể đang bỏ rơi cuốn đã đọc một cách quá bạc bẽo.

Giống như mỗi khi từ VN trở lại Mỹ, tôi cố gắng trì hoãn càng lâu càng tốt việc giặt áo quần bởi vì muốn giữ lại kỷ niệm lần cuối giặt chúng với nguồn nước VN, lần cuối móc chúng lên phơi trong không khí VN, lần cuối mặc chúng để đi chơi với bạn bè ở VN.

Tôi muốn nắm níu lại trong trí não mình những điều ấy thật lâu dù biết rằng mọi thứ chẳng đưa đến đâu mà chỉ khiến tôi càng buồn hơn; hay dù tôi vẫn biết rằng lãng quên kỷ niệm (cuốn sách vừa đọc) sẽ giúp tôi tiếp tục với những việc khác một cách dễ dàng.

Có khi nghĩ, cái cách tôi đối xử với sách vở và kỷ niệm đã tốt hơn cái cách tôi đối xử với con người. Tiếc Xin lỗi nghe, những vị nào đã từng quen biết tôi!

[]

Ngày mai hy vọng mọi thứ khá hơn, sẽ tìm chuyện khác kể ra.

Viết Cho Người “Đã Chết” thực ra chỉ là sự tập hợp những tâm sự lúc vui, lúc buồn, lúc bình an, lúc hoảng loạn của một người nghệ sĩ trong một nơi chốn sống không chút nào rẽ bám; **“điều điển hình cho tất cả những người Việt lưu vong hải ngoại.”**

Trong bài tựa Một Truyện Dài Không Tên tập II, tôi đã viết:

“Nhà văn khác độc giả ở điểm có khả năng viết xuống thành chữ thành câu những gì độc giả chỉ âm thầm suy nghĩ. Một vinh dự mà Thượng Đế dành trao riêng cho nhà văn. Nhận vinh dự này, nhà văn phải làm thế nào để đáp ứng cho tròn với tâm lòng độc giả đang trông chờ nơi mình những trái quả văn chương tốt đẹp? Đó là câu hỏi tôi luôn luôn đặt ra để cố gắng thực hiện càng nhiều càng hay ba điểm Chân Thiện Mỹ trong các tác phẩm và luôn cả trong đời sống cá nhân”.

thì rõ ràng, mỗi con người ngay lúc chào đời đã được Thượng Đế chỉ định cho một vai trò để đóng trên cái sân khấu Đời đa đoan lắm nỗi. Vai trò của tôi là “viết giùm” những điều nhìn thấy chung quanh mà độc giả không có khả năng phô bày ra bằng chữ nghĩa.

Thế thôi! Không cao vọng gì, cũng **chẳng thể làm khác hơn** những điều đã được Thượng Đế ban phát. Đó cũng là một phần hiện hữu trong cái “bến bờ hạnh phúc” trên một quãng sông đơn độc cùng Vân San trong căn nhà những-người-trăm-năm-cũ. Là một cố gắng để đạt tới gần chữ Tri cả đời tôi vẫn muốn học.

Trần Thị Bông Giấy

(Bài viết xong tại San Jose, 12:45 khuya thứ Tư, August 3rd, 2017)

[]